

Türkiye AB başkentinde misafir değil

Türkiye, hükümeti, ana muhalefeti, iş dünyası, sivil toplum temsilcileri, akademisyenleri ve nedyasıyla Brüksel'de yoğun bir çalışma yürütüyor.

AB bir mucize veya tuzak arayışı değil, küresel ve yerel gerçekler ışığında bir kalkınma projesidir.

Bir zamanlar AB Konseyi toplantılarının sonuçları kent isimleriyle özdeşleşirdi. Maastricht Antlaşması, Kopenhag Kriterleri, Lüksemburg kararları, Lizbon stratejisi, Helsinki zirvesi, Nice Antlaşması... AB'de eskiden liderler zirvesi, altı aylık dönem başkanlığı son bulan ülkede yapılırdı. Artık hep Brüksel'de düzenleniyor. AB Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, AB Bakanlar Konseyi, NATO, Eurocontrol ve dünyadaki en yüksek sayıda diplomat, uluslararası memur, gazeteci, lobici, uluslararası şirket temsilcisi, sivil toplum temsilcisi ve kişi başına düşen en fazla lokanta sayısıyla Brüksel artık AB'nin mutlak merkezi.

Brüksel aynı zamanda AB dışındaki ülkeler için de çok önemli bir dünya merkezi. Örneğin ABD'nin dünyadaki en kalabalık diplomatik birimi AB nezdindeki büyükelçiliği. Japonya'dan Brezilya'ya birçok ülkenin Brüksel'de çok sayıda farklı resmi ve özel temsilciliği görev yapmakta. Aynı zamanda BM ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların da Brüksel'de büroları var.

Temsilcilikler çalışıyor

Halihazırda Brüksel'de yerleşik Türk temsil mevcudiyeti de iyi bir seviyede: Devlet resmi olarak AB, NATO ve Belçika nezdinde büyükelçilikler ve Başkonsolosluk ile temsil edilmekte. Kentte üç Türk büyükelçi ve bir başkonsolos var. Ayrıca İstanbul Belediyesi Kültür AŞ aracılığı ile İstanbul Merkezi'ni kurdu, Yalova Belediyesi Eurocities kurumu içinde büro sahibi. Önde gelen haber ajansı, gazete ve televizyonların Brüksel'de muhabiri, ihtisaslaşmış internet siteleri var.

CHP ana muhalefet partisi olarak Brüksel'de temsilcilik sahibi; İktisadi Kalkınma Vakfı yirmi yıla aşkın bir süredir mevcut; Tr+ kültürel alanda önemli bir boşluk dolduruyor, TÖSED, Tuskon ve Arı Hareketi etkinlikler düzenliyor. Ayrıca Avrupa öğrencilerinin etkin temsil örgütü AEGEE'nin Brüksel merkezinde her dönem en az bir Türk genci yönetim kurulu üyesi olarak görev alıyor.

Bazı kurumların Avrupa düzeyinde muadil örgütler nezdindeki üyelikleri de Brüksel'deki uluslararası temsilcilik ağlarında dikkat çekmekte. Kagider, European Women's Lobby üyesi olarak, TOBB Eurochambres üyesi olarak Türkiye'nin etkinliğini sağlıyor. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nda Türk-İş, DİSK ve Hak-İş temsil edilmekte. Diğer birçok sektör örgütü temsilcileri de üyesi oldukları Avrupalı kurumların toplantıları için sık sık Brüksel'e gelmekte.

TÜSİAD ve TİSK ise, AB politikalarına yön veren BUSINESSEUROPE üyesiler. Bu sayede Avrupa iş dünyası açık ve etkin bir şekilde Türkiye'nin AB üyeliğini destekliyor. Gümrük Birliği, Helsinki'de aday ülke statüsü ve müzakerelerin başlaması gibi tarihsel dönemeçlerin aşılmasında BUSINESSEUROPE camiasının desteği belirleyici oldu. Şimdi de Avrupa ekonomisinin küresel krizden çıkışı için öncelikli alanlarından biri olarak BUSINESSEUROPE AB'nin Türkiye ve Balkanlar'a genişlemesi gereğine işaret ediyor.

AB başkentindeki Türkiye kaynaklı trafiğinin siyasal çerçevesi 2009 başından itibaren daha iyi belirginleşti. Geçen yılı hükümet AB'ye uyum için Ulusal Program'ı Meclis'ten geçirerek, ana muhalefet de AB'ye tam üyeliğe daha ayrıntılı destek veren yeni bir program ve Brüksel'de bir temsilcilik açarak kapatmıştı. Ocak başında AB için ayrı bir devlet bakanlığı tesis edildi. Yeni başmüzakereci ve AB Genel Sekreterliği yenilenmiş bir siyasal irade desteği çalışmaya başladı.

Siyasal seyahatlar

Yılın ilk ayında Başbakan Erdoğan Brüksel'e dört yıl aradan sonra geldi. Uluslararası iletişimin çağdaş gerekleri açısından eksikleri olan bir ziyaret de olsa, sonuçta mevcut duruma göre ilerleme kaydedildi. Başbakan başta AB Komisyonu Başkanı Barroso ile olmak üzere üst düzey siyasal görüşmeler yaptı ve iki önemli düşünce kulübünün toplantısında AB çevrelerinin karşısına çıktı. Konuşmalarını AB'nin önde gelen siyasal, diplomatik, ekonomik ve akademik kanaat önderleri ve medya dinledi. Başbakan'ın gezisiyle birlikte Türkiye'nin AB mesajları tazelandı, enerji konusuna olan vurgu arttı ve diplomatik trafik yoğunlaştı. Hemen sonra yeni Başmüzakereci olarak Egemen Bağış Brüksel'e tekrar gelerek artık Ankara-Brüksel hattının en sadık yolcusu olacağı sinyali verdi.

Başbakan'dan sonra ana muhalefet lideri Deniz Baykal da Brüksel'e geldi. Barroso ve Rehn ile görüştü ve Avrupa Politikalar Merkezi'nde bir konferans verdi. Ayrıca Avrupa parlamenterleri ile birçok görüşme yaptı. Bu vesileyle CHP, AB Temsilciliği'nin de açılışını yaptı. Partisinin AB sürecine olan geçmiş katkılarını ve gelecek desteğini vurguladı, Türkiye-AB ilişkileri hakkındaki analizlerini aktardı ve parti programına dayalı somut ve Avrupalı politika önerilerini anlattı.

Siyasal partilerimizin AB başkentine ve dosyalarına daha yoğun bir ilgi göstermeleri her şeyden önce ülkemiz için bir ulusal çıkar meselesi. Bu ilginin de ötesinde, nasıl ki özel sektör ve sivil toplum kuruluşları Avrupa düzeyinde muadil kuruluşlarla doğrudan ilişki geliştiriyor, siyasal partiler de kardeş parti gruplarıyla aynı yatay ilişki kanallarına önem vermeli. Bu platformlarda Türkiye açısından bir boşluk doğmamalı. Bu çerçevede AK Parti Avrupa Parlamentosu'nda Muhafazakar ve Hıristiyan Demokrat partileri bir araya getiren Avrupa Halkları Partisi ile yakın ilişki içinde. CHP de Avrupa Sosyalist Partisi'nin ortak üyesi olarak bu camianın desteğini Türkiye'ye yönlendiriyor. Sonuçta, AB hedefinin siyasal partiler arası bir rekabet alanı olarak daha nitelikli politikalara kavuşması fırsatı giderek daha iyi değerlendirilmekte.

AB'ye üyelik için ne yapmalı ?

Buna mukabil, Avrupa Parlamentosu'nda da siyasal grupların Türkiye konusunda daha olumlu bir yönde hareketlendiği gözlemlenmekte. Örneğin geçtiğimiz iki ay içinde İngiliz Muhafazakar ve İşçi partilerinin öncülüğünde Avrupa Parlamentosu'nda iki farklı Türkiye Dostları Grubu etkinliği gerçekleşti. Birisi merkez sağ, diğeri merkez sol nitelikli iki ayrı girişimin ortak noktası, Türkiye'nin AB üyeliğine destek vermek, bu hedef doğrultusunda çalışmak. TUSİAD her iki girişime de aynı ölçüde destek oldu. Mart ayında da Avrupa Parlamentosu'nun üçüncü siyasal gücü olan Liberal Grup ile Kagider ve TUSİAD ortak olarak Türkiye'de kadın hakları konusunda bir konferans düzenliyor.

Türkiye AB üyeliği yönünde son yıllarda birçok başarı kaydetti. Fakat dünyadaki değişim, Avrupa'daki gelişmeler ve Türkiye'nin ulusal çıkarları dikkate alındığında, göreceli bir zaman kaybı söz konusu. Hükümet yeni dönemde AB sürecini hızlandırma işaretleri vermekte. Ciddi bir performans kaybindan sonra her atılım kamuoyunda önemli bir ilerleme olarak değerlendirilecektir. Ne var ki orta vadede gerekli ilerlemeler sağlanamaz ise, bilanço yine olumsuz çıkar.

Mevzuat uyumu ile sınırlı bir bakış açısı yetersiz. Sürecin küresel, kıtasal ve ulusal boyutları dikkate alınmalı. Eğitim, kadın hakları, çevre, kayıt dışı ekonomi, iş piyasası ve bölgesel kalkınma gibi alanlarda eşzamanlı ve köklü bir reform atılımı olmadan AB ile mevzuat uyum süreci yapay kalır. Somut, ayrıntılı, kaynakları ve takvimi belli politikalarla hareket edilmeli.

Ayrıca uluslararası iletişimin asgari gereklerini artık yerine getirmek gerekiyor. Türkiye içinde ise toplum ile daha iyi paylaşmak gereken bir gerçek var:

AB artık kendi başına bir alan değil, çalışma ortamının ve toplumsal yaşamın her alanda içselleştirdiği bir boyuttur. Bir mucize veya tuzak arayışı değil, küresel ve yerel gerçekler ışığında bir kalkınma projesidir.

*Dr Bahadır Kaleağası
TUSİAD Uluslararası Koordinatörü
kaleagasi@tusiad.org*